

PROF. DR. ABDULLAH KAHRAMAN:**İnfak cimriliği önler**

İnfak Müslüman'ın Karunlaşmasını önlediği, kendisine sorumluluk bilinci aşıladığı, merhamet damarlarını açık tuttuğu, mala tapmayı engellediği, toplumdaki gelir dengesine yardımcı olduğu için önemlidir.

RÖPORTAJ: AHMET YILDIZ

Hayatın devamı için işenin temini bir zorunluluktur. Ancak işenin temini için kazanç sağlamanın kuralları var mı? Yani bir kazanç ahlakından bahsedilebilir mi?

Müslümanlık insanın tabii ihtiyaçlarını asla inkâr etmez, aksine onları kabul eder ve insan fitratına en uygun şekilde karşılamanın yollarını gösterir. Bunun için İslami anlayışta ne “Hedefe varan her yol meşrudur” şeklinde Makyavelizm, ne de “Helal haram ver Allah'ım, senin kulun yer Allah'ım!” anlayışı vardır. Müslüman, Allah ve Resulü'nün belirlediği meşru kazanç yollarına başvurarak kazanç temin etmekle yükümlüdür. Bunun elbette bir ahlakı vardır. Hanefi mezhebinin meşhur imamlarından İmam Muhammed'e, “Bu kadar kitap yazdınız, keşke bir de zühd (ahlak/tasavvuf) kitabı yazsaydınız” denildiği zaman o, “Alışverişle ilgili kitabı yazdım ya!” diye cevap vermiştir. Böylece Müslümanların fıkıh kitaplarının bu noktada asgari ahlakı öğrettiğini anlatmak istemiştir. Buna rağmen İmam Muhammed “Kitabu'l-Kesb”

adlı mükemmel bir risale yazarak helal kazancın yollarını ve ahlakını ele almıştır. Bundan sonra da Müslümanlar kazanç ahlakını ele alan müstakil kitaplar veya kitaplar içerisinde bölümler yazmışlardır.

MÜSLÜMAN, SEÇİCİ OLMALIDIR

Bir kere Müslüman, kazanç konusunda seçici olmalıdır. Helal olanın peşine düşmelidir. Kanaati elden bırakmamalıdır. Hakkı olmayan veya gücünü aşan ya da sırf mal biriktirmek amacıyla hırs sahibi olmamalıdır. İhtiyacı kadar kazanmayı hedeflemelidir. Kendisinin rızık için çalışmakla görevli olduğunu, ancak gerçek rızık vericinin ancak Allah olduğunu bilmelidir.

ALTERNATİF MUTLAKA GÖSTERİLMİŞTİR

Yasaklanan kazanç biçimleri nelerdir?

İslam bir şeyi yasaklamışsa, o konuda insan ihtiyacı varsa, mutlaka onun bir alternatifini göstermiştir. Bunun için bazı kazanç yollarını yasaklayan İslam, buna alternatif yollar da göster-

miştir. Mesela İslam, faizin her türlüünü yasaklamıştır. Ancak ona alternatif olarak pek çok çeşidiyle şirketleşmeyi helal kazanç yolu olarak göstermiştir. Kumar, karaborsa, tefecilik, aldatma, hileli satış, fırsatçılık, gasp, hırsızlık, rüşvet, sahtecilik, İslam'ın yasakladığı bazı kazanç çeşitleridir.

ÖNCE HELAL LOKMA BİLİNCİ KAZANILMALI

“Helal kazanç” bilincinin yaygınlaşması için eğitimin küçük yaşlarda başlaması gerekiyor sanırım.

Biz İslami eğitimde çocuklarımızı, öncelikle abdest almayı, namaz surelerini, namaz kılmayı öğretiyoruz, önceliği bunlara veriyor ve ahlaklı olmayı nasıl olsa öğrenir sanıyoruz. Hâlbuki öyle olmuyor. Öncelikle “helal lokma” bilinci öğretilmelidir. Çünkü Hz. Peygamber bir gün ellerini semaya kaldırıp dua eden birisini görmüş ve şöyle demiş: “Yediği haram, içtiği haram, giydiği haram... Bunun duası nasıl kabul olacak?!” Demek ki namazın kabulü de helal lokma ile yemeye, içmeye ve giymeye bağlı. O halde önce helal lokma bilinci kazanılmalı.

HARCAMA, İHTİYACA GÖRE OLMALIDIR

Kazanç kadar kazancı harcama biçimi de önemlidir. İslam'a göre harcamanın kuralları var mı?

Elbette kazanmak kadar harcama biçimi de önemli. Her şeyden önce harcama bilincine sahip olmak gerekir. Bir kere İslam, israf ve tebziri ya-

saklıyor ve bu davranışa sahip olanları şeytanın kardeşleri olarak nitelendiriyor. İsrâf, bir şeyi ait olduğu konuda yeterinden fazla harcamaya denir. Mesela bir kap yemekle doyacağı halde beş çeşit istemek ve onların hepsini bulaştırmak bir israftır. İsrâf, bir değeri gereğinden fazla harcamaktır. Tebzir ise hiç gereği yokken harcamadır. Mesela aç olmadığı halde yemek sipariş vermek, bir tebzir örneğidir. Onun için Kur'an-ı Kerim'de "Allah'ın seçkin kulları infak ettiklerinde israf etmezler" denirken, "tebzir yapanlar şeytanlarla kardeştir" buyrulur. Yani tebzir, israftan da öte bir israftır, Türkçeye saçıp savurma diye çevrilir. Bugün kapitalizmin suni ihtiyaç haline getirdiği ve AVM'ler yoluyla pompaladığı tüketim çılgınlığı, tam anlamıyla bir tebzirdir. Harcama, ölçüyle ve ihtiyaca göre olmalıdır. Gösterişten ve lüksten kaçınmak, ihtiyaç fazlasını ihtiyaçlı olanlara aktarmak ve onları gözetmek de bir harcama ölçüsüdür. Piyasayı araştırmak, aldatıp aldanmamak da bir ölçüdür.

KAZANÇ VE İNFAK İÇ İÇEDİR

Kazanç ile infak arasında nasıl bir ilişki var?

Müslümanın kazanç anlayışında "Rabbena hep bana" diye bir bencillik yoktur. Müslüman kazanırken, önce kendi zaruri ihtiyaçlarını, sonra bakmakla yükümlü olduğu kimselerin ihtiyaçlarını, sonra üçüncü derece yakınlarının ihtiyaçlarını, sonra ihtiyaç içerisinde olan Müslüman kardeşlerinin ihtiyaçlarını dikkate alır. Bu bakımdan kazanç ve infak iç içedir. Yoksa Müslüman sırf zengin olmak, mal biriktirmek ve bu mal ile başkalarına tahakküm etmek, kendini üstün göstermek, başkalarını hor görmek niyetiyle kazanamaz. Bu, İslam'ın onayla-

PROF. DR. ABDULLAH KAHRAMAN

1964'te Bayburt'ta doğdu. İlkokulu Bayburt'ta tamamladı. Üsküdar İmam-Hatip Lisesi'nden ve Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Bir süre öğretmen olarak çalıştı. 1994 yılında Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne İslam Hukuku Anabilim Dalına araştırma görevlisi olarak atandı, 1997 yılında Doktor, 1998 yılında Yrd. Doçent, 2003 tarihinde Doçent ve 2008'de profesörlüğe atandı. Üç yıl (2004-2007) Bakü Devlet Üniversitesi'nde misafir öğretim üyesi ve idareci olarak görev yaptı. Halen Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde öğretim üyeliği ve Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde dekanlık görevlerini yapmaktadır. Arapça ve İngilizce bilmektedir.

diği bir kazanma düşüncesi değildir. Çünkü az önce saydığım gruplar, ihtiyaç içinde iken varlıklı olan bir Müslüman, “Bana ne, o da kazansaydı” diyemez. Çünkü çalışma ile zengin olma arasında her zaman doğru bir orantı yoktur. O zaman Müslüman, esasen infak etmek için kazanır, denebilir. “Önce can, sonra canan” insan tabiatına daha uygun bir anlayış olduğu halde, İslam başkalarını kendine tercih etme (isar) anlayışını da öğreterek bunu bir ahlak ölçüsü olarak ortaya koymuştur. Sahabe-i kiramdan savaş gibi olağanüstü bir durumda bile kardeşini kendisine tercih edenlerin olduğunu görmekteyiz. Haşr suresinde, kendisi ihtiyaçlı olsa bile Müslüman kardeşini tercih edenler övülmektedir.

MÜSLÜMAN, KARUNLAŞMAMALI

Kur’an ve Sünnet’te infaka önemli bir yer veriliyor. İnfak niçin önemlidir?

İnfak Müslüman’ın Karunlaşmasını önlediği, kendisine sorumluluk bilinci aşıladığı, merhamet damarlarını açık tuttuğu, mala tapmayı engellediği, toplumdaki gelir dengesine yardımcı olduğu için önemlidir.

ZEKÂTTA ZORUNLULUK, İNFAKTA GÖNÜLLÜLÜK VARDIR

İnfakı zekât ve sadakadan ayıran özellik nedir?

Geniş anlamda Allah için yapılan bütün harcamaların adı sadakadır. Zekât, özel ve zorunlu bir ödemedir. İnfak, zekâttan sevap bakımından daha önemlidir. Çünkü zekâttan zorunluluk, infakta gönüllülük vardır.

İnsanların infak etmekte zorlanmasının sebebi nedir?

İnfakta zorlanmanın temel sebebi, insanda var olan cimriliktir. Allah insanda var olan bu damarı kabul etmekle birlikte onu aşmasını tavsiye etmektedir. İnfak, sadaka ve zekât ayetlerinin bu kadar çok olmasının altında yatan en temel sebeplerden biri, Müslümanları vermeye alıştıra-

.....

Ciddi anlamda dünyevileşme, sekülerleşme, profanlaşma ve tüketim çılgını haline gelme halleri gözlemleniyor. Reklamlar, sosyal medya, görsel medya hep bunu pompalıyor. Bu noktada Müslümanlar olarak kapitalizmin fena halde esiri olmuş durumdayız maalesef!

.....

rak nefsin cimriliğini kırmalarını sağlamaktır. İnfakın zor gelmesinin bir diğer sebebi, çağımızın yaygın hastalığı haline gelen karşılıksız verme anlayışının hemen hemen yok edilmesidir. İnsanlar her sahada karşılık bekleyerek iş yapınca infak da zor gelmektedir.

TEK ENDİŞEM SUİSTİMALDİR

Türkiye’de infakın kurumsallaştığına şahit oluyoruz. İnfak ve diğer yardımları toplayan ve bunları yardıma muhtaç insanlara ulaştıran dernekler çoğaldı. Bu gelişmeyi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Aslında bahsedilen kuruluşlar kuruma mahkûm olan infak damarlarını bir şekilde yeşertmektedir. Bu yönüyle çok olumlu olduğuna inanıyorum. Tek endişem suistimaldir. Yani toplanan yardımların gerçek yerlerine sarf edilmesine özen ve dikkat gösterilmelidir. Aksi halde bu konuda yapılacak bir yanlış, bu damarın daha çok kurummasına yol açar. Bunun da vebali büyük olur.

Modern zamanlarda dünyevileşme ve bencilleşmenin arttığına şahit oluyoruz. Kazanç ve harcama biçimimizde ahlaki boyut eksik mi kalıyor?

Kesinlikle, ahlaki boyut gittikçe eriyor. Ciddi anlamda dünyevileşme, sekülerleşme, profanlaşma ve tüketim çılgını haline gelme halleri gözlemleniyor. Reklamlar, sosyal medya, görsel medya hep bunu pompalıyor. Bu noktada Müslümanlar olarak kapitalizmin fena halde esiri olmuş durumdayız maalesef!

Hocam açıklamalarınız için teşekkür ederim.

Ben teşekkür ederim.